

הנחיות להוראת המצגת - שיח מחבר

קהל יעד:

כיתות ז-י

רקע:

הקשבה היא מיומנות מורכבת הדורשת תשומת לב ויכולת להתעלם מרעשים חיצוניים או פנימיים, בפרט כשמדובר בהקשבה לאנשים שונים ממני בעלי דעות אחרות משלי או אף מנוגדות לשלי.

המצגת שלפניכם כוללת למעשה 4 מצגות נפרדות העוסקות ב-4 היבטים של הנושא:

1. לומדים להקשיב.
2. לומדים לשאול ולהגיב.
3. מקשיבים במצבי אי-הסכמה.
4. מתרגלים הקשבה.

אפשר לעבור על כל המצגות על פי הסדר או לבחור רק את המצגות העוסקות בהיבטים החשובים לדעתכם לכיתה שלכם. המצגת האחרונה אמורה לבוא כתרגול אחרי כל המצגות או לפחות אחרי מצגת אחת אחרת.

מטרות:

- ללמוד להקשיב, להגיב ולשאול שאלות.
- ללמוד להקשיב גם במצבים של אי-הסכמה.
- לתרגל את המיומנויות שנלמדו.

מצגת 1: לומדים להקשיב

שקף פתיחה: לומדים להקשיב

בשקף הפתיחה איור של שני בני נוער משוחחים.

שאלו את התלמידים:

- מה רואים באיור?
- מה הקשר בין האיור לכותרת?
- למה לדעתכם צריך ללמוד להקשיב?

שקף ראשון: מעגל הקשבה

בשקף זה יש הנחיות לדיון במעגל הקשבה. רצוי שהפעילות תיעשה בכיתה (לא באמצעות מחשב), אך ניתן גם לקיים מעגלי הקשבה ב-zoom באמצעות חלוקה לחדרים. מומלץ לחלק את התלמידים לקבוצות או לחדרים באופן רנדומלי, כדי

שידברו גם עם תלמידים שהם לא מכירים או מכירים פחות טוב.

לאחר הפעילות במעגלים שאלו את התלמידים:

- האם יש הבדל בין הקשבה פנים אל פנים להקשבה ברשת? אם כן, מה ההבדל?
- מתי נוח לכם יותר לדבר? כשאתם בשיעור ב-zoom או בכיתה?
- מתי נוח לכם יותר להקשיב? כשאתם בשיעור ב-zoom או בכיתה?
- איך הרגשתם כשהקשבתם לחברים או לחברות שפחות קרובים אליכם?
- לדעתכם, למי קל יותר להקשיב - לחברים או לאנשים שלא מכירים?
- לדעתכם, האם חשוב להקשיב גם לאנשים שלא מכירים?

שקף שני: איך הרגשתם?

בשקף הזה התלמידים מתבקשים לשתף את הכיתה ברגשות שלהם בעקבות הפעילות. אפשר להיעזר באפליקציית סל"ב או בכלים אחרים, כמו padlet ומצגת שיתופית.

אם השיעור מתקיים בכיתה, אפשר לקיים את הדיון בקבוצות או במליאה.

שאלו את התלמידים:

- האם תלמידי הכיתה העלו מגוון של רגשות?
- האם עלו רגשות שהיו משותפים לתלמידים רבים?
- מה ניתן ללמוד מכך?

שקף שלישי: לדעת להקשיב

בשקף זה יש הצעות לשאלות בנוגע ליכולת להקשיב.

אפשר לקיים את הדין במליאה בכיתה או ב-zoom, וכן בקבוצות בכיתה או ב-zoom.

גם כאן אפשר לשתף את התלמידים בתשובות בכלים שיתופיים שונים.

שקף רביעי: איך זה אצלנו?

בשקף זה מופיע סקר. אפשר לבקש מהתלמידים להצביע בנוגע לכל היגד ולסמן בשקף, או להכין סקר אינטראקטיבי/סקר ב-zoom.

לאחר מכן שאלו את התלמידים:

- מה אפשר ללמוד על הכיתה שלנו בעקבות הסקר?
- האם אתם מופתעים מהתוצאות?
- אילו רגשות ומחשבות מעוררות בכם תוצאות הסקר?

שקף חמישי: האם אנחנו יודעים להקשיב?

בשקף זה התלמידים מתבקשים לבדוק עם עצמם אם הם יודעים להקשיב.

הסבירו לתלמידים:

הפעילות היא אישית. אתם יכולים לשמור את התשובה לעצמכם.

מי שמעוניין לספר לנו, יוכל לעשות זאת.

שאלו:

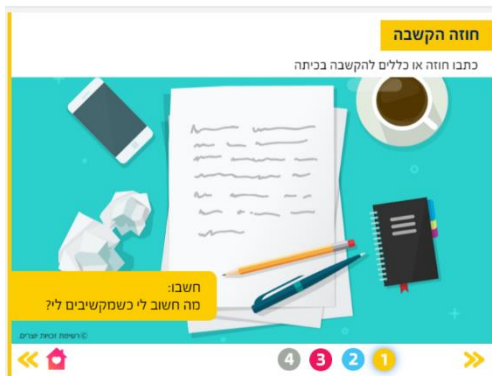
- למה לדעתכם חשוב שכל אחד יבחן את עצמו ואת יכולות ההקשבה שלו?
- מה אפשר ללמוד מהפעילות?

שקף שישי: חוזה להקשבה

בשקף זה התלמידים מתבקשים לנסח חוזה להקשבה.

אפשר לחלק את התלמידים לקבוצות בכיתה או ב-zoom.

מומלץ לבקש מהתלמידים להעלות הצעות לחוזה, ולכתוב אותן בקובץ docs משותף.

מצגת 2 - לומדים לשאול ולהגיב

שקף פתיחה: לומדים לשאול ולהגיב

שקף זה מציג את נושא המצגת – כיצד לשאול ולהגיב על מנת לעודד שיח.

שקף ראשון: שואלים ומגיבים

שקף זה מתחיל בתרגול ובהערכה של הקשבה. אפשר לקיים את התרגיל בקבוצות בכיתה או ב-zoom, ולשתף במליאה בכיתה או ב-zoom.

בכל קבוצה יש למנות שלושה תלמידים לתפקידים: דובר, מקשיב ותצפיתן.

בסיום שאלו:

- מה הקשר בין התרגיל הזה לבין פעילות הקודמת (רק אם נעשתה הפעילות הקודמת)?
- אילו יכולות ומיומנויות נדרשות למי שמקשיב?
- אילו יכולות ומיומנויות נדרשות למי שמדבר או מספר?

שקף שני: שאלות מעודדות שיח וחוסמות שיח

בשקף זה מופיעות שאלות. התלמידים מתבקשים לציין אם הן מעודדות את השיח או חוסמות אותו.

- אפשר לקיים את הדיון בקבוצות, ולבקש מהתלמידים לציין גם למה השאלה מעודדת את השיח או למה היא חוסמת אותו.

- אפשר להתייחס להיבטים כמו שפת גוף וטון דיבור, ולשאול איך הם משפיעים על התשובות.

שקף שלישי: תגובות מעודדות

בשקף זה מופיעות כמה תגובות, והתלמידים מתבקשים לסמן אם הן מעודדות שיח או חוסמות את השיח.

אפשר לקיים הצבעה ולסמן את התשובות בהתאם למה שבוחר הרוב. סימון התשובה פותח משוב שמסביר מדוע התשובה מעודדת שיח או חוסמת אותו.

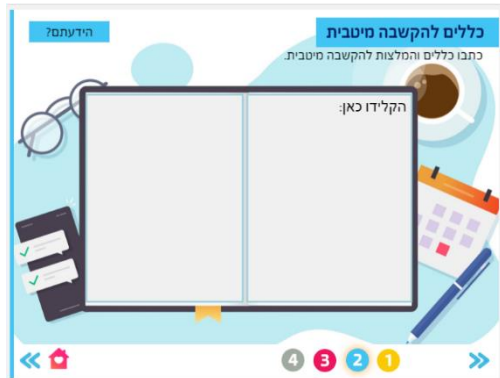

אפשר לקיים דיון בקבוצות, לבקש מהתלמידים להרחיב את ההסברים שניתנו במשוב ולהביא דוגמאות למקרים רלוונטיים.

בסיום אפשר לשאול את התלמידים:

- האם הייתה הסכמה בכיתה?
- בנוגע לאילו תגובות לא הייתה הסכמה? מדוע?
- על מה עוד יכולות להשפיע על תגובות חוסמות או מעודדות שיח?

שקף רביעי: כללים להקשבה מיטבית

בשקף זה התלמידים מתבקשים לנסח כללים והמלצות להקשבה מיטבית.

אפשר להעלות את הכללים לקובץ docs משותף או לכתוב אותם על גבי פלקט.

בשלב הבא בדקו אם יש כללים משותפים או דומים שאפשר לאחד.

לסיום מומלץ לעבור יחד על הכללים להקשבה מיטבית המוצעים במצגת ולהשוות ביניהם לבין הכללים שהכיתה מציעה.

מצגת 3 - מדברים במצבי אי-הסכמה

שקף פתיחה: מדברים במצבי אי-הסכמה

שקף זה מציג את נושא המצגת. אפשר לבקש מהתלמידים להתייחס להבעות הפנים ולשפת הגוף של הדמויות המאוירות ולהזמין אותם לדמיון על מה הדמויות יכולות לדבר (לא הכרחי).

שקף ראשון: מסכימים ולא מסכימים

חלקו את התלמידים לקבוצות של ארבעה תלמידים ותלמידות. כל קבוצה תמצא שני דברים שהיא מסכימה עליהם ושניים שהיא לא מסכימה עליהם.

המטרה היא לעלות שלב ביכולת ההקשבה ולעסוק בנושאים שיש בנוגע אליהם אי-הסכמה.

לאחר מכן שאלו את התלמידים:

- מה הרגשתם בזמן הפעילות?
- האם קל לכם או קשה לכם להקשיב למי שיש לו עמדה שונה משלכם?

גם את הפעילות הזאת אפשר לקיים בחדרי zoom ולאחר מכן לחזור לדיון במליאה.

אפשר לכתוב בקובץ docs או בפדלט על מה התלמידים הסכימו ועל מה לא הסכימו ולבחון - האם יש הרבה נקודות של אי-הסכמה? האם יש הרבה נקודות של הסכמה?

שקף שני: בחנו את עצמכם – איך אתם מגיבים כשלא מסכימים אתכם?

בשקף זה העבודה היא אישית. כל אחד ואחת יבדקו את עצמם ואת התגובות שלהם במצבים של אי-הסכמה.

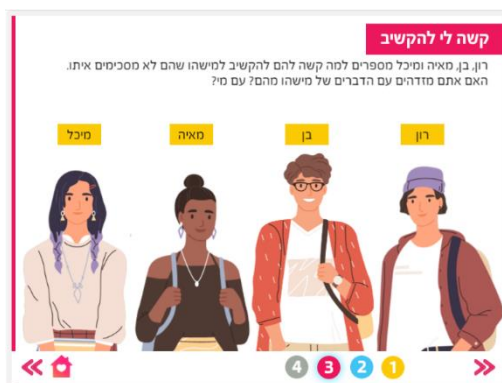
כדי לעבור לשאלון הבדיקה התלמידים צריכים לסרוק את קוד ה-QR באמצעות הטלפונים הניידים שלהם.

הבהירו להם מראש שאינם חייבים לשתף בתוצאות השאלון, אלא אם כן יבחרו לעשות זאת.

לסיום שאלו:

- מי מוכן לספר מה הוא גילה על עצמו?
- האם בחינה עצמית היא חשובה?
- מה אפשר ללמוד מבחינה עצמית?

שקף שלישי: קשה לי להקשיב

בשקף זה שלושה תלמידים מספרים למה קשה להם להקשיב.

הסבירו לתלמידים כי לכולנו קשה לפעמים להקשיב.

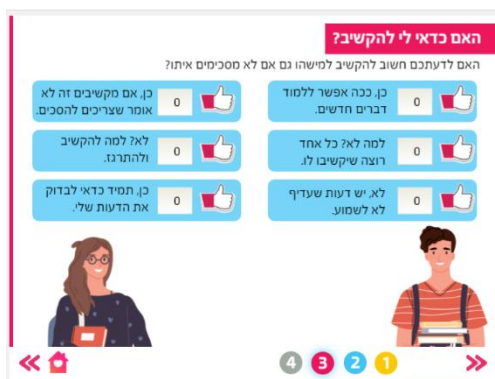
שאלו:

מה דעתכם, אם נבין ונזהה מתי

קשה לנו להקשיב, האם נוכל לחזק את יכולת ההקשבה שלנו?

מכיוון שזאת שאלה אישית ולא כולם ירצו לשתף את שאר הכיתה בתשובתם, אפשר לבקש מהתלמידים לחשוב על השאלה ולכתוב לעצמם על דף את התשובה, או לעבוד בזוגות.

שקף רביעי: האם כדאי להקשיב?

בשקף זה מופיע סקר עם עמדות שונות. אפשר לבקש מהכיתה להצביע ולספור את הקולות (אפשר גם להכין סקר וירטואלי או סקר ב-zoom).

אפשרות נוספת - לחלק את הכיתה לקבוצות על פי ההיגדים. כל קבוצה

תכין נימוקים ותסביר את העמדה שלה. בסיום קיימו הצבעה בכיתה.

שקף חמישי: סיפור מקרה

בשקף זה מוצג סיפור מקרה על קושי להקשיב או לקבל מישהו שונה.

בקשו מהתלמידים להקריא את הסיפור ולאחר מכן קיימו דיון בשאלות במליאה.

אפשר לבקש מהתלמידים לכתוב סיפורי מקרה דומים – מציאותיים או

דמיוניים: פגשתי מישהו שונה ממני. הוא שונה ממני כי... לא רציתי לדבר איתו או להקשיב לו... ואז גיליתי...

שקף שישי: גם אם זה הפוך ממני

בשקף זה מתבקשים התלמידים להמשיך ולבחון את עצמם ואת היכולת שלהם להקשיב במצבים מורכבים של אי-הסכמה. אפשר להמליץ לתלמידים לבצע את הפעילות ולדון בה, או לקיים דיון על השקף בלי להתנסות בפעילות שבו.

שאלו את התלמידים:

- מי החברים שלכם ברשת - האם רק אנשים שחושבים כמוכם או שיש להם מגוון דעות?

הסבירו לתלמידים: במחקרים נמצא כי בחיים בכלל וברשתות החברתיות בפרט אנשים נוהגים להיות חברים רק של אנשים החושבים כמוהם. לתופעה הזאת קוראים הומופיליה (Homophily), והיא גורמת לכך שאנשים לא נחשפים למגוון דעות אלא רק לדעות הדומות לדעות שלהם, וכתוצאה מכך להקצנה של השיח.

שקף שביעי: באיזו מידה אתם מסכימים עם המשפטים האלה?

באיזו מידה אתם מסכימים עם המשפטים הבאים?

1. בחברה דמוקרטית מותר לכל אחד לבטא את דעתו, גם אם היא אינה מקובלת על רוב האנשים.

2. במהלך החיים נפגוש הרבה אנשים שלא יסכימו איתנו. ללמוד להקשיב להם זו מיומנות חשובה לחיים.

3. כדי להימנע ממריבות ועימותים, עדיף שכל אחד ידבר רק עם מי שסוסיים איתו.

4. להקשיב למישהו שלא מסכים איתנו יכול להיות מעניין וסלם.

מסכים במידה רבה / מסכים במידה מעטה

4 3 2 1

בשקף זה מופיעות כמה עמדות בנוגע לחשיבות ההקשבה במקרים של אי-הסכמה.

אפשר לקיים הצבעה או לחלק את התלמידים לקבוצות (בכיתה או ב-zoom) ולבקש מהם לדון בעמדות. אפשר גם לבקש מכל קבוצה לייצג עמדה אחרת, לנמק אותה ולהציג אותה במליאה.

מצגת 4 - מתרגלים הקשבה

שקופית פתיחה:

מתרגלים הקשבה

4 3 2 1

שקף זה עוסק בתרגול של המיומנויות שנלמדו במצגות הקודמות. ניתן לשאול את התלמידים: מדוע לדעתכם חשוב לתרגל הקשבה?

שקף ראשון: מקשיבים לחברים

עתה התלמידים יתרגלו את המיומנויות שלמדו. חשוב לעסוק במצגת זו רק לאחר שעסקתם קודם לפחות במצגת אחת מהמצגות שלפניה.

המתודה בשקף הראשון דומה למעגל ההקשבה שתורגל במצגת הראשונה. המתודה נקראת: סיפור

פוגש סיפור. כל אחד מספר סיפור (אפשר גם לבחור בסיפורים אחרים), מי שמתחבר לסיפור מספר את הסיפור שלו או שלה וכך הלאה. כמובן תוך הקפדה על כללי השיח.

שאלו את התלמידים (אם עסקתם במצגת הראשונה):

האם היה משהו שונה בתרגול הזה בהשוואה למעגל ההקשבה במצגת הראשונה?

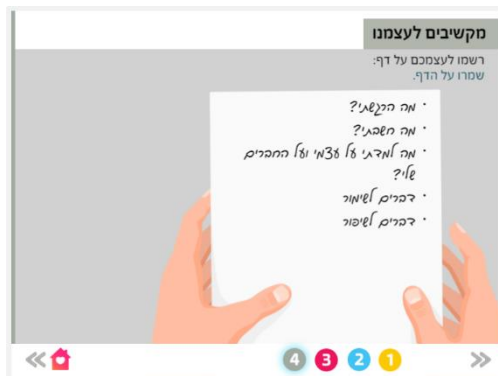

שקף שני: מקשיבים לעצמנו

בשקף זה התלמידים מתבקשים להתבונן פנימה ולכתוב רפלקציה. הסבירו לתלמידים:

רפלקציה היא התבוננות פנימה וחשיבה על עצמי לעומק. רפלקציה מאפשרת לנו להיות מודעים יותר לעצמנו ולהתנהגות שלנו. כדי

לחשוב לעומק צריך להתנתק מרעשים ולקחת כמה דקות לחשיבה. נשמור על השקט וכל אחד יחשוב איך הוא עונה על השאלות. שמרו לעצמכם את הדף.

שקף שלישי: שואלים שאלות

בשקף זה התלמידים מתרגלים שאילת שאלות, בעקבות צפייה בסרטון שבו העיתונאית מרב בטיטו מספרת על ילדותה. בקשו מהתלמידים לכתוב את השאלות בהתאם להנחיה בשקף והזכירו להם את הכללים להקשבה מיטבית.

(אפשר לבחור בכל סרטון אחר המציג סיפור אישי.)

שקף רביעי: מה למדנו?

בשקף זה התלמידים משתפים את שאר הכיתה בתהליך שעברו. אפשר לחלק את התלמידים לזוגות ולבקש מהם לשתף זה את זה. במקרה זה מומלץ לאפשר לתלמידים לבחור בני זוג שהם מכירים טוב ומרגישים איתם בנוח.